

Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα

Εκπαιδευτικές δραστηριότητες ενός Μουσείου στην Επαρχία

1. Το εσωτερικό του ΣΤΑΘΜΟΥ. Έντονα χρώματα (άχρα στους τοίχους, κεραμίδι στη στέγη, γαλάζιο και κόκκινο στις βιτρίνες) σε συνδυασμό με αντικείμενα παιδικής ηλικίας δημιουργούν έναν κόσμο ονείρου.

2. Η ΠΛΑΙΓΓΟΝΑ, έργο της γλύπτριας Μ. Λοιζίδου, στην είσοδο του ΣΤΑΘΜΟΥ. Η γυναίκα φιογούρα, σύμβολο της Μητέρας-Θεάς, έχει ένα μεγάλο μάτι που «παρακολουθεί και προστατεύει». Απέναντί της δυο χέρια κρατούν από ένα αγγείο: από δω βγαίνουν τα νήματα που δωρίζουν στα παιδιά το παιχνίδι.

3. Παραμονές Πάσχα (1990). Παιδιά πωλούν λαμπάδες που τα ίδια στόλισαν.

4. Από το εκπαιδευτικό πρόγραμμα για μαθητές του Δημοτικού «φτάνοντας το ύφασμα». Το γένισμο της κλωστής από αγόρια και κορίτσια.

Το Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα (ΠΛΙ) είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου κοινωφελούς χαρακτήρα, με έδρα το Ναύπλιο. Ιδρύθηκε το 1974 με σκοπό την έρευνα, μελέτη και προβολή του παραδοσιακού πολιτισμού της Ελλάδας και ειδικότερα της Πελοποννήσου.

Το 1981 το ΠΛΙ απέσπασε το Ευρωπαϊκό Βραβείο του Μουσείου της Χρονιάς για την προσφορά

του στη μελέτη του νεότερου ελληνικού πολιτισμού, για το μέγεθος και την ποιότητα των συλλογών του, την εκπαιδευτική και καινοτόμο, από αισθητικής πλευράς, έκθεσή του και την πρωτοτυπία των εκπαιδευτικών του προγραμμάτων.

Οι αιθουσές του Μουσείου στεγάζουν στο ισόγειο την έκθεση με θέμα την «παραγωγή, επεξεργασία και εφαρμογή των φυσικών

υφαντικών υλών». Στον πρώτο όροφο παρουσιάζονται διάφορες ελληνικές τοπικές φορεσιές, κυρίως γυναικείες, και ερμηνεύεται η ποικιλία τους.

Τα προγράμματα για παιδιά απασχόλησαν το ΠΛΙ από τα πρώτα χρόνια της ίδρυσής του (1975). Απευθύνονταν στα παιδιά της πόλης του Ναυπλίου, που τα παρακολουθούσαν ανεξάρτητα από το σχολείο. Αρχικά περιλάμβαναν

μαθήματα ελληνικών χορών, επιδωκόντας μέσα από αυτούς τη γνώριμιά των παιδιών με την ελληνική δημοτική μουσική και την παραδοσιακή φορεσιά. Ο χορός είναι μια προσφιλή δραστηριότητα που συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Για τις παραστάσεις της χορευτικής ομάδας η ιματιοθήκη του ΠΛΙ διαθέτει αντίγραφα φορεσιών από διάφορα μέρη της Ελλάδας.

Στα χρόνια που ακολούθησαν τα παιδιά της χορευτικής ομάδας άρχισαν να γνωρίζουν την εθμική ζωή του τόπου τους και άλλων περιοχών της Ελλάδας μέσα από εκπαιδευτικά προγράμματα τα Χριστούγεννα, τις Απόκριες, την Πρωτομαγιά, το Πάσχα, κ.λπ.

Η αύξηση του αριθμού των παιδιών που παρακολούθησαν τα εκπαιδευτικά προγράμματα (σήμερα ο αριθμός τους ξεπερνά τα 200) και ο εμπλουτισμός των συλλογών του Μουσείου με αντικείμενα που σχετίζονται με το παιδί οδήγησαν το ΠΛΙ στην ίδρυση του ΣΤΑΘΜΟΥ. Ο ΣΤΑΘΜΟΣ περιλαμβάνει την παλαιότερη του πόλεως σιδηροδρομικό σταθμό Ναυπλίου. Παραχωρήθηκε από το Δήμο Ναυπλιέων στο ΠΛΙ, το οποίο τον μετέτρεψε με πολλή φροντίδα σ' ένα χώρο αφιερωμένο στα παιδιά. Ο ΣΤΑΘΜΟΣ στέγασε τις συλλογές του ΠΛΙ που σχετίζονται με το παιδί (παιχνίδια, φιγούρες από το κουκλοθέατρο και τον Καραγκιόζη, αντικείμενα που έχουν σχέση με τη γέννηση, τη βύβλιση, το σχολείο) και τα εκπαιδευτικά προγράμματα-εργαστήρια για τα παιδιά του Ναυπλίου (εικ. 1). Απέναντι από την είσοδο του ΣΤΑΘΜΟΥ έχει στήσει η ΠΛΑΓΓΟΝΑ, ένα γλυπτό-παιχνίδι εμπνευσμένο από την αρχαιότητα (εικ. 2).

Σήμερα τα παιδιά αυτά, εκτός από τη συμμετοχή τους στα μαθήματα ελληνικών χορών και στην εθμική ζωή της πόλης (εικ. 3), παρακολουθούν και προγράμματα μικρής χρονικής διάρκειας (από μια βδομάδα έως ένα μήνα) συνήθως με τη βοήθεια εθελοντών-μελών του Σωματείου «Φίλοι του ΠΛΙ». Τέτοιου είδους προγράμματα-εργαστήρια έχουν ως θέμα τους το φυσικό περιβάλλον της Αργολίδας και τη σχέση του με το λαϊκό πολιτισμό, το θέατρο σκηνών, την «ανακάλυψη» της πόλης του Ναυπλίου μέσα από τη

ζωγραφική, τη γνώριμιά με το λαϊκό πολιτισμό της Κύπρου μέσα από το παιχνίδι, το χορό και το τραγούδι, κ.ά.

Με το πέρασμα του χρόνου το ΠΛΙ συνειδητοποίησε ότι έπρεπε να κερδίσει και άλλα παιδιά, πέρα από αυτά του Ναυπλίου. Αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί μόνο μέσω των σχολείων, καθώς πάρα πολλά από αυτά επισκέπτονται το Ναύπλιο στο πλαίσιο μιας εκδρομής.

Με αυτό το σκεπτικό οργάνωσε εκπαιδευτικά προγράμματα για μαθητές. Ειδικότερα, οι μαθητές του δημοτικού σχολείου μπορούν να λάβουν μέρος στο πρόγραμμα «φτιάχνοντας το ύφασμα», που διαρκεί μιάμιση ώρα και αναφέρεται στη μόνιμη έκθεση που έχει ως αντικείμενό της την «παραγωγή, επεξεργασία και εφαρμογή των φυσικών υφαντικών υλών». Τα παιδιά μέσα στον εκθεσιακό χώρο αναγνωρίζουν τις ζωικές και φυτικές ίνες, γνέθουν κλωστή, φτιάχνουν ύφασμα στον αργαλειό και φορούν παραδοσιακά ενδύματα (εικ. 4).

Στους μαθητές της Γ' Γυμνασίου καθώς και στους μαθητές του Λυκείου δίνεται η δυνατότητα να γνωρίσουν «το Ναύπλιο στον 19ο αιώνα» μέσα από μια περιήγηση μιάμισης ώρας στην πόλη.

Με σκοπό τη γνωστοποίηση των προγραμμάτων που αφορούν τους μαθητές, έχει αποσταλεί έγγραφο στην αρμόδια διεύθυνση του ΥΠΕΠΘ με την παράκληση να διανεμηθεί μέσω των κατά τόπους διευθύνσεων στα διάφορα σχολεία της χώρας. Ο αριθμός, όμως, των σχολείων που ζήτησαν εκπαιδευτικό πρόγραμμα μέσα από αυτή τη διαδικασία ήταν πολύ μικρός.

Για το λόγο αυτό, τουλάχιστον για τα σχολεία της Αργολίδας, ακολουθείται η εξής συμπληρωματική διαδικασία. Το ΠΛΙ έρχεται σε επαφή με τις διευθύνσεις της Α/θμιας και Β/θμιας εκπαίδευσης του νομού και τους αντίστοιχους σχολικούς συμβούλους ζητώντας να συστηθούν στα σχολεία της αρμοδιότητάς τους την παρακολούθηση των προγραμμάτων. Παράλληλα, για τον ίδιο σκοπό ένα φιλικό γράμμα του ΠΛΙ απευθύνεται σ' όλους τους εκπαιδευτικούς των σχολείων του νομού. Τα αποτελέσματα αυτής της αλληλογραφίας ήταν θετικά, όπως

αποδείχθηκε από την προσέλευση των σχολείων του νομού κατά τη διάρκεια προγράμματος που συνδύεσε την έκθεση «Το Ύφιαξη για να παίζω - η δημιουργικότητα των παιδιών της Αρκαρίας».

Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να παραλαμβάνουν από το Μουσείο:

- ενημερωτικά φυλλάδια για το ΠΛΙ και το ΣΤΑΘΜΟ·

- ενημερωτικά φυλλάδια για τη λειτουργία των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, που απευθύνονται είτε στους μαθητές είτε στα παιδιά του Ναυπλίου.

Ως εκπαιδευτικό υλικό μπορούν να χρησιμοποιηθούν οι εκδόσεις του ΠΛΙ που πωλούνται στο Ναύπλιο και στα γραφεία του Ιδρυμάτος στην Αθήνα. Τις εκδόσεις μπορούν να τις συμβουλευθούν οι εκπαιδευτικοί και στη βιβλιοθήκη του Μουσείου στο Ναύπλιο.

A. ΒΙΒΛΙΑ:

1. ΑΜΑΝΤΡΥ ΑΓΓΕΛΙΚΗ, Η Ελληνική Επανάσταση σε γαλλικά δοκίμια του 19ου αιώνα, Αθήνα 1982.

2. BAUD-BOVY SAMUEL, Δοκίμιο για το ελληνικό δημοτικό τραγούδι, Ναύπλιο 1983 (συνυδουεται από δύο κασέτες).

3. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΣ, Διδυμοτεχο-Ιστορία ενός Βυζαντινού Οχυρού, Ναύπλιο 1989. (Έχει εξαντληθεί).

4. CONNELL CHRISTOPHER, In the bee-loud glade. A study with drawings of greek village life on the southern Cycladic islands of Amorgos, Donoussa, Schinoussa and Iraklia, Nafplion 1980.

5. ΚΩΣΤΟΥΡΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ, Βοηφάποιος Βοναφίν, ο πρώτος φαρμακοποιός της Ελλάδας, Ναύπλιο 1979. (Μυθιστορηματική βιογραφία).

6. ΛΟΥΤΖΑΚΗ ΠΕΝΑ, Ο γάμος ως χορευτικό δράμα. Η περίπτωση των προσφύγων της Ανατολικής Ρωμίας στο Μικρό Μοναστήρι Μακεδονίας, Ναύπλιο 1987.

7. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΣΤΕΛΙΟΣ, Η Χαλκοτεχνία στον ελληνικό χώρο, Ναύπλιο 1982 (2 τόμοι).

8. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ ΙΩΑΝΝΑ, Ελληνικές φορεσιές, Ναύπλιο 1981

9. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ ΙΩΑΝΝΑ, Η γυναικεία φορεσιά και το κόσμημα άλλες και τώρα, Ναύπλιο 1985.

10. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ ΙΩΑΝΝΑ-

ZANNOΣ ΣΤΑΜΑΤΗΣ, Μια ποδιά από την Αττική, Ναύπλιο 1985 (σχέδια και εφαρμογές).

11. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ, Λαογραφικό Μουσείο Ναυπλίου-Κατάλογος, Ναύπλιο 1988.

12. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ, Το Ναύπλιο. (Χαρακτικό από τη συλλογή του ΠΙΙ και της Γενναδείου Βιβλιοθήκης, Επιμέλεια: Αφροδίτη Κούρια).

13. ΡΩΜΑΙΟΥ-ΚΑΡΑΣΤΑΜΑΤΗ ΕΛΕΝΗ, Η ποδιά της Καραγκούνας, Ναύπλιο 1980.

14. WELTERS LINDA, Women's Traditional Costume in Attica, Greece, Ναύπλιο 1988.

B. ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ: ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΚΑ (τόμοι 1-7)

Γ. ΔΙΣΚΟΙ ΚΑΙ ΚΑΣΕΤΕΣ:
Συλλογές ελληνικής δημοτικής μουσικής.

Δ. ΚΑΡΤΕΣ-ΑΦΙΣΣΕΣ

E. ΧΕΛΙΔΟΝΑ: Κατασκευή-παιχνίδι που χρησιμοποιείται από παιδιά στο έθιμο του χελιδονιάματος. Συνδυάζεται από επεξηγηματικό κείμενο.

Το ΠΙΙ, δίνοντας ιδιαίτερη σημασία στην προσπάθεια της εναισθητοποίησης των εκπαιδευτικών της περιοχής, προχώρησε στην οργάνωση ειδικών συναντήσεων και σεμιναρίων με σπουδαιότερο το τρίμηνο σεμινάριο με θέμα «Μουσείο και Σχολείο» που οργανώθηκε στο Ναύπλιο τον Απρίλιο του 1990 από το ΥΠΕΠΘ, το ΠΙΙ, το ICOM (Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων) και το Βρετανικό Συμβούλιο. Σκοπός του σεμιναρίου ήταν να φέρει σε επαφή το Μουσείο και το Σχολείο και να δείξει ότι η εκπαιδευτική διαδικασία δε σταματά στην τάξη αλλά προεκτείνεται και έξω από αυτή. Η πραγματοποίησή του στο Ναύπλιο έδωσε τη δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς της επαρχίας να έρθουν σε επαφή με τον άγνωστο, όπως αποδείχτηκε στη συνέχεια, τομέα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων στα Μουσεία.

Το πρόγραμμα περιλάμβανε ένα θεωρητικό μέρος, το οποίο κάλυψε με βασικές εισηγήσεις η κα Alison Heath, σύμβουλος σε θέματα εκπαίδευσης Μουσείων και ιστορικών χώρων και πρώην διευθύντρια της Πολιτισμικής Κληρο-

νομιάς της Μ. Βρετανίας. Τα θέματα των εισηγήσεων ήταν τα εξής: α) «Το Μουσείο και το περιβάλλον ως πρόεκταση της διδασκαλίας στην τάξη».

β) «Εκπαίδευση των διδασκόντων στη χρήση του Μουσείου».

γ) «Δημιουργική-καλλιτεχνική εργασία με αφορμή την επίσκεψη στο Μουσείο».

Η ελληνική πλευρά εκπροσωπήθηκε από τους υπεύθυνους των εκπαιδευτικών προγραμμάτων που λειτουργούν στα ελληνικά Μουσεία. Η τελευταία μέρα του Σεμιναρίου αφιερώθηκε στην πρακτική άσκηση και κυρίως στη συζήτηση και τα συμπεράσματα. Ειδικότερα, όσον αφορά την πρακτική πλευρά, οι εκπαιδευτικοί χωρισμένοι σε ολιγομελείς ομάδες καλούνταν να εφαρμόσουν τη μεθοδολογία που διδάχτηκαν τις προηγούμενες μέρες. Την πρακτική άσκηση ακολούθησε ζωηρή συζήτηση και κατάθεση ιδεών ερωτηματολόγιο, το οποίο συμπληρώθηκε από τους εκπαιδευτικούς με σκοπό την αξιολόγηση του σεμιναρίου.

Το σεμινάριο πρέπει να θεωρηθεί επιτυχές και από το γεγονός ότι μετά τη λήξη του ο αριθμός των σχολείων που επισκέφθηκαν το ΠΙΙ παρουσίασε αισθητή αύξηση και από το ότι οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί ενημέρωσαν το Μουσείο για την επίσκεψη που προγραμμάτιζαν, πράγμα που ελάχιστα συνέβαινε στο παρελθόν. Ως επισφράγιση της επιτυχίας του σεμιναρίου θεωρούμε τη συγκρότηση ομάδας εργασίας από τους εκπαιδευτικούς-μέλη του Σωματίου «Φίλοι του ΠΙΙ» και εκπροσώπους του ΠΙΙ, με κύριο σκοπό τη σύσφιξη των σχέσεων Μουσείου και Σχολείου. Μέχρι σήμερα τα μέλη της ομάδας έχουν ξεναγήσει στο ΠΙΙ και σε άλλα Μουσεία και ιστορικούς χώρους της περιοχής, ενημερώνονται για ό,τι σχετίζεται με την εκπαίδευση στα Μουσεία και προετοιμάζουν την έκδοση φυλλαδίων (για μαθητές Δημοτικού, Γυμνασίου και Λυκείου) με θέμα «το Ναύπλιο στο 19ο αι.». Ευελπιστούμε ότι το φυλλάδιο θα είναι έτοιμο με την έναρξη της επόμενης σχολικής χρονιάς.

Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα
Βασ. Αλεξάνδρου 1, 211 00 Ναύπλιο
τηλ. (0752) 27960 και (0752) 28379

Ώρες λειτουργίας Μουσείου: 9.00 π.μ.-2.30 π.μ.

Κλειστά: κάθε Τρίτη και το Φεβρουάριο, την 1η και την 2η Ιανουαρίου, την 1η Μαΐου, την Κυριακή του Πάσχα και την 25η Δεκεμβρίου.
Γραφεία Αθηνών: Πλ. Βικτωρίας 3, 104 34 Αθήνα.

Τηλ. (01) 8834-020, FAX (01) 8216-825
Για τη συμμετοχή στα εκπαιδευτικά προγράμματα είναι απαραίτητη η προ-εγγραφή (τηλ. 0752-27960).

Μαρία Βελλιώτη

Εθνολόγος - Εκπαιδευτικός

Peloponnesian Folk Institute

M. Vellioti

The Peloponnesian Folk Institute in Nauplion offers two kinds of educational programs, one for the children who visit the Museum individually and another for the students who visit the Museum as a class.

The programs for children take place at the depot of the old railway station, which was granted to the Peloponnesian Folk Institute by the Municipality of Nauplion. The depot underwent restoration and was dedicated to house the Museum collections related to children as well as its educational programs. Being primarily focused on the folk Greek dancing lessons the programs addressed to the children of Nauplion have been planned according to the order of the folk calendar, but they also refer to other topics: The Theater of Shadows, the «discovery» of the city of Nauplion through painting, the experience of the natural environment of the city's vicinity.

The students of elementary education can attain the educational program: «Making a Textile» in the premises of the Institution. This program refers to permanent relevant exhibition of the Museum that displays the procedure of the «production, refinement and application of the natural weaving materials».

The students of the third grade of Gymnasium as well as these of the Lyceum have the opportunity to get accustomed with the «Nineteenth Century Nauplion» through a tour in the older quarters of the city.

The teachers interested can use as educational material the publications of the Institute that deal with folk culture and especially with the folk costumes and music.

In addition, another educational activity of the Peloponnesian Folk Institute is the organisation of meetings and seminars for the teachers of Nauplion and its vicinity.